

ФАКУЛТЕТ ЗА ИНФОРМАТИЧКИ НАУКИ И КОМПЈУТЕРСКО ИНЖЕНЕРСТВО

Логички агенти и предикатно сметање

Логички агенти

- Логичките агенти се агентите способни за расудување (reasoning)
- Тие расудуваат врз база на претходно стекнато знаење
- Логичките агенти се агенти кои се темелат врз знаењето (knowledge-based agents)

Основни елементи на знаењето

- Претпоставка или предуслов
- Последица или заклучок
- Правило врз основа на кое од предусловите може да се изведе заклучокот
- Заклучок: логичките агенти заклучуваат (infer) како врз основа на базата на знаење да извлечат некој нов факт или да донесат одлука.

Основни типови расудување

- Дедукција: извлекување заклучок врз основа на претпоставките и правилата (одделување)
- Индукција: одредување правило врз основа на постоечките претпоставки (обопштување)
- Абдукција: одредување на причините кои доведуваат до заклучокот (објаснување или дијагностика)

Примери за дедукција

- Претпоставка: Сега врне.
- Правило: Кога врне, улиците се водени.
- Заклучок: Улиците се водени.

- Претпоставки:
  - Сите луѓе се живи суштества.
  - Живите суштества дишат.
- Правило: силогизам
- Заклучок: Луѓето дишат.

Примери за индукција

■ Претпоставки:

- ☐ Луѓето дишат.
- ☐ Животните дишат.
- ☐ Растенијата дишат.
- ☐ Луѓето се живи суштества.
- ☐ Животните се живи суштества.
- ☐ Растенијата се живи суштества.

■ Заклучок:

- ☐ Сите живи суштества дишат.

Пример за неточна индукција

- Канаринците се птици.
- Славејчињата се птици.
- Врапчињата се птици.
- Канаринците се мали.
- Славејчињата се мали.
- Врапчињата се мали.

- Сите птици се мали.

Примери за абдукција

- Грипот предизвикува висока температура.
- Петре има висока температура.
- Причина:
  - ☐ Петре има грип.

- Грипот предизвикува висока температура.
- Ангината предизвикува висока температура.
- Петре има висока температура.
- Причина:
  - ☐ Петре има грип или
  - ☐ Петре има ангина.

Точноста на трите типа расудување (reasoning)

■ Дедукција

- Секогаш кога претпоставките се постојано точни (но не и ако нивната вистинитост се менува со тек на времето)

■ Индукција

- Секогаш кога множеството на кое се однесува обопштувањето е комплетно

■ Абдукција

- Ако множеството причини е комплетно, тогаш може да се одредат кандидатите причини кои довеле до последицата (која е видлива).

Организација на знаењето

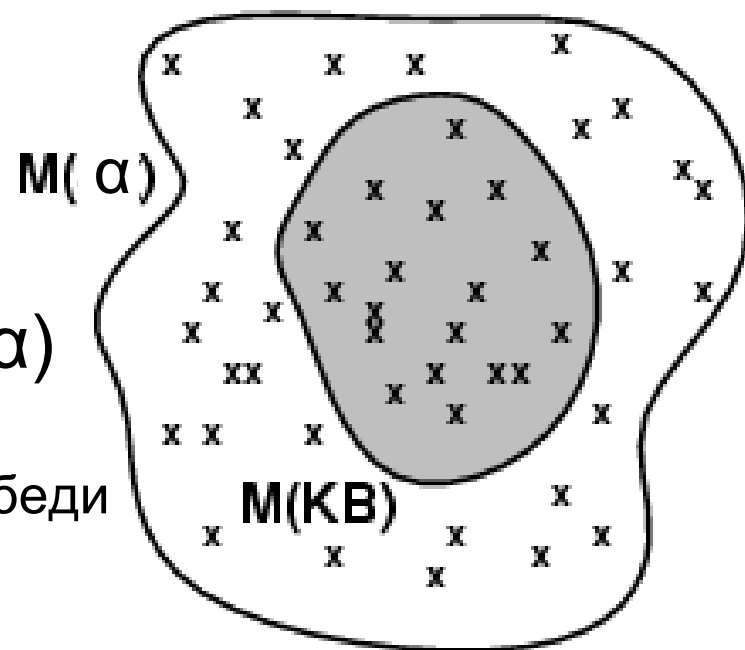
- База на знаење (knowledge base) = множество точни факти или тврдења со кои се опишува еден домен
- Правила за заклучување (inference rules) = општи алгоритми кои не зависат од доменот на системот

Исказно сметање (propositional calculus)

- Исказно сметање, т.е. Булова логика
- Главен оператор: повлекува (entail) $\models$
- Интерпретација:
  - базата на знаење повлекува еден исказ ако и само ако (акко) тој исказ е точен во сите светови во кои важи таа база на знаење.

Модели

- Моделите се формално структурирани светови во однос на кои се оценува вистината
- Велиме дека m е модел на исказот α ако α е точен во m
- $M(\alpha)$ е множество на сите модели на α
- Тогаш $KB \models \alpha$ ако $M(KB) \subseteq M(\alpha)$
  - пр. $KB = \text{МЗТ победи}$ и Работнички победи
 $\alpha = \text{МЗТ победи}$

Синтаксата на исказното сметање (1)

- Атоми: T (true) и F (false) и ознаки што започнуваат со голема буква: $P, Q, R, P_1, P_2, \dots$
- Сврзници: $\wedge, \vee, \neg, \Rightarrow$ и $\Leftrightarrow$
- Реченица е секоја добро создадена формула дсф (well-formed formula wff)

Синтаксата на исказното сметање (2)

- Секој атом е дсф.
- Ако a_1 и a_2 се дсф, тогаш дсф се и:
 $a_1 \wedge a_2$, $a_1 \vee a_2$, $\neg a_1$, $a_1 \Rightarrow a_2$, $a_1 \Leftrightarrow a_2$
- Атомите и атомите пред кои стои негација се викаат литерали.
- Во импликацијата, првата дсф се вика претходник (antecedent), а втората последица или исход (consequent)

Правила за заклучување

- $P, P \Rightarrow Q \quad / \quad Q$ (модус поненс)
  - $P, Q \quad / \quad P \wedge Q$ (“и” воведување)
  - $P, Q, P \wedge Q \quad / \quad Q \wedge P$ (комутативност)
  - $P \wedge Q \quad / \quad \text{важи и само } P \text{ или само } Q$ (“и” елиминација)
  - било од P или од $Q \quad / \quad P \vee Q$ (“или” воведување)
  - $\neg (\neg P) \quad / \quad P$ (“не” елиминација)
- * Имињата на правилата се според Nilsson. Кај него, дсф се означени со мали омеги.

Логички еквиваленции (1)

- Импликацијата изразена како дисјункција

$$(P \Rightarrow Q) \Leftrightarrow (\neg P \vee Q)$$

- Комутативност и асоцијативност на:

- конјункцијата:

$$(P \wedge Q) \Leftrightarrow (Q \wedge P) \quad \text{и} \quad (P \wedge (Q \wedge R)) \Leftrightarrow ((P \wedge Q) \wedge R)$$

- дисјункцијата

$$(P \vee Q) \Leftrightarrow (Q \vee P) \quad \text{и} \quad (P \vee (Q \vee R)) \Leftrightarrow ((P \vee Q) \vee R)$$

Логички еквиваленции (2)

- Дистрибутивност на конјункцијата во однос на дисјункцијата и обратно
  - конјункцијата во однос на дисјункцијата:
$$(P \wedge (Q \vee R)) \Leftrightarrow (P \wedge Q) \vee (P \wedge R)$$
  - дисјункцијата во однос на конјункцијата:
$$(P \vee (Q \wedge R)) \Leftrightarrow (P \vee Q) \wedge (P \vee R)$$
- Контрапозиција:
  - $(P \Rightarrow Q) \Leftrightarrow (\neg Q \Rightarrow \neg P)$

Логички еквиваленции (3)

- Еквиваленцијата изразена како конјункција на импликации:

$$(P \Leftrightarrow Q) \Leftrightarrow ((P \Rightarrow Q) \wedge (Q \Rightarrow P))$$

- Де Морганови закони

- за конјункцијата:

$$(\neg(P \wedge Q)) \Leftrightarrow (\neg P \vee \neg Q)$$

- за дисјункцијата:

$$(\neg(P \vee Q)) \Leftrightarrow (\neg P \wedge \neg Q)$$

Техники на расудувањето

- Верижење нанапред (forward chaining)
  - Верижење наназад (backward chaining)
  - Претпоставка: условно претставување на знаењето
-
- Резолуција (resolution)
  - Претпоставка: конјунктивно претставување на знаењето

Верижење нанапред

- Forward chaining
- Воспоставување верига од литерали и дисјункција на литерали од кои најмногу една е позитивна.
- Поаѓа од податоците, па што се добие - се добие (data driven reasoning)
- Знаењето се прикажува со И/ИЛИ дрва

Знаењето може да се прикажува со И/ИЛИ дрва

$$P \Rightarrow Q$$

$$L \wedge M \Rightarrow P$$

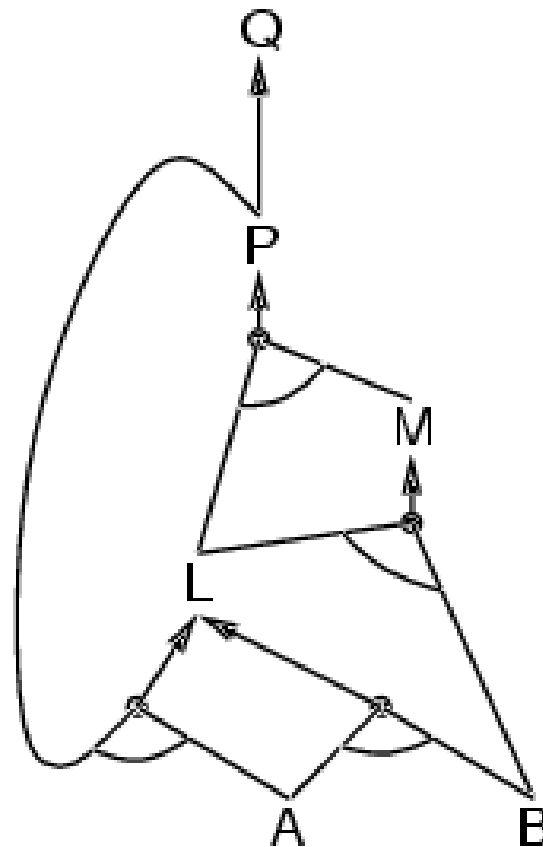
$$B \wedge L \Rightarrow M$$

$$A \wedge P \Rightarrow L$$

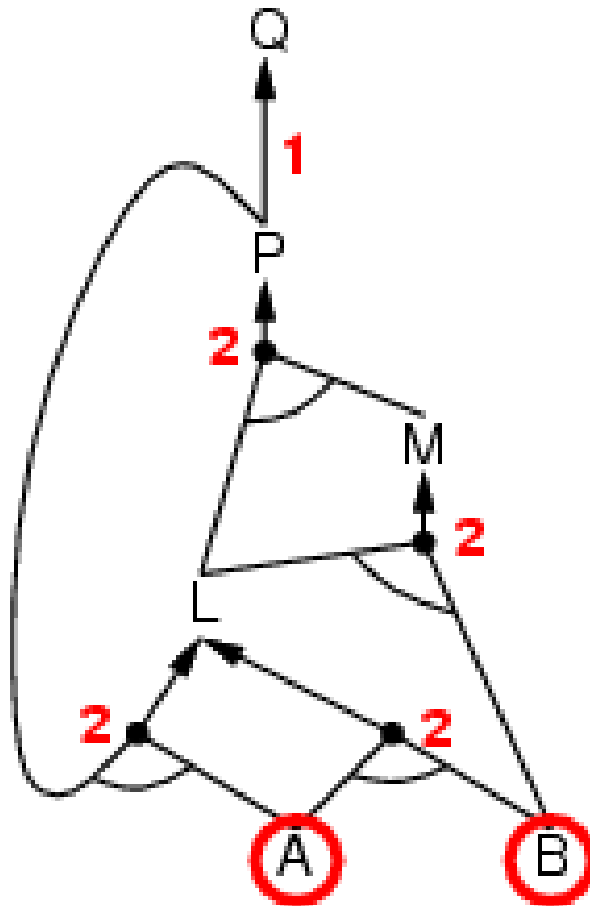
$$A \wedge B \Rightarrow L$$

A

B

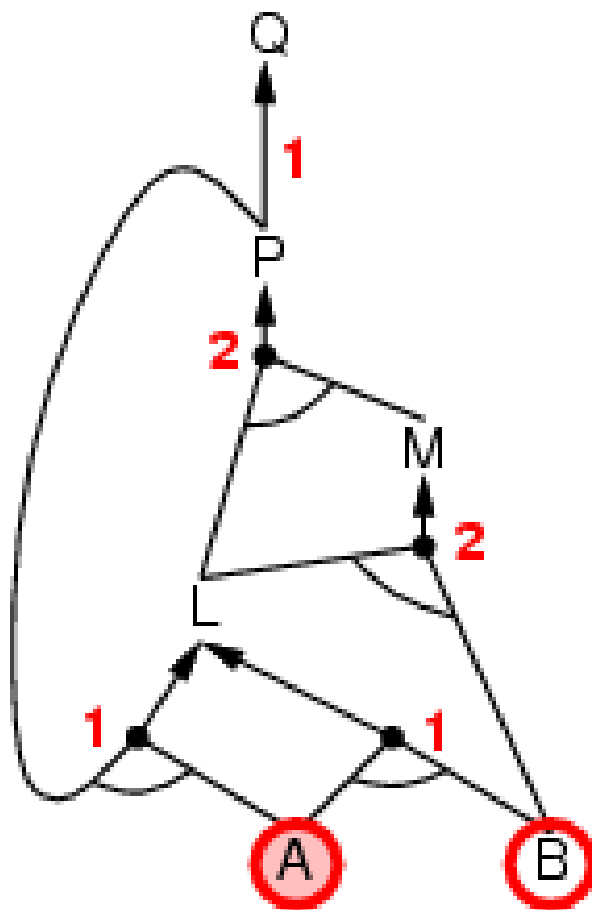

Пример за верижење напред

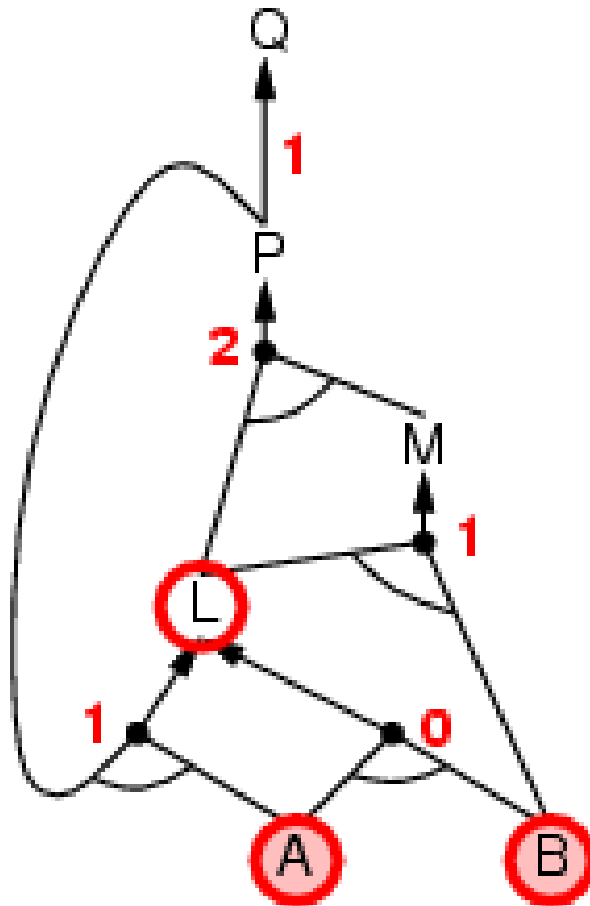

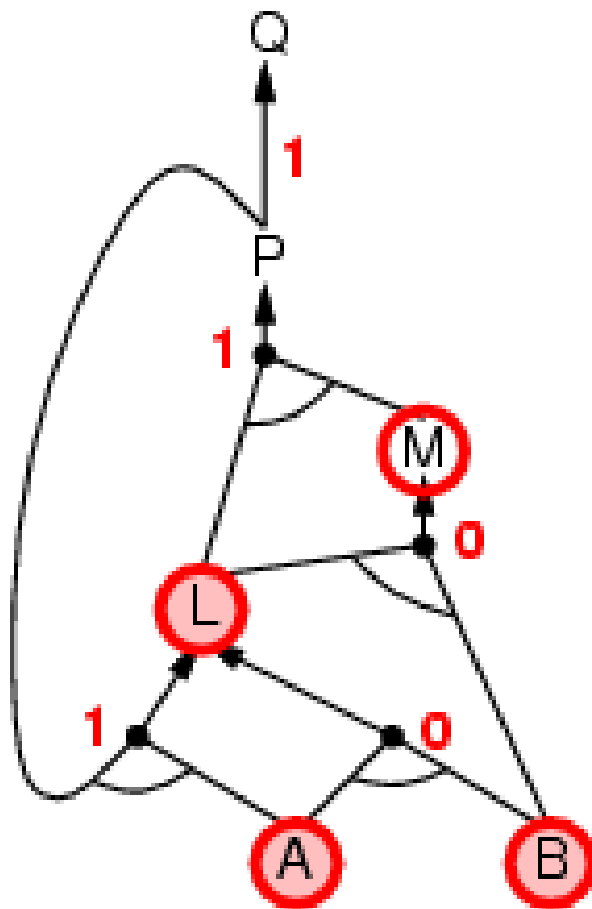
Пример за верижење напред

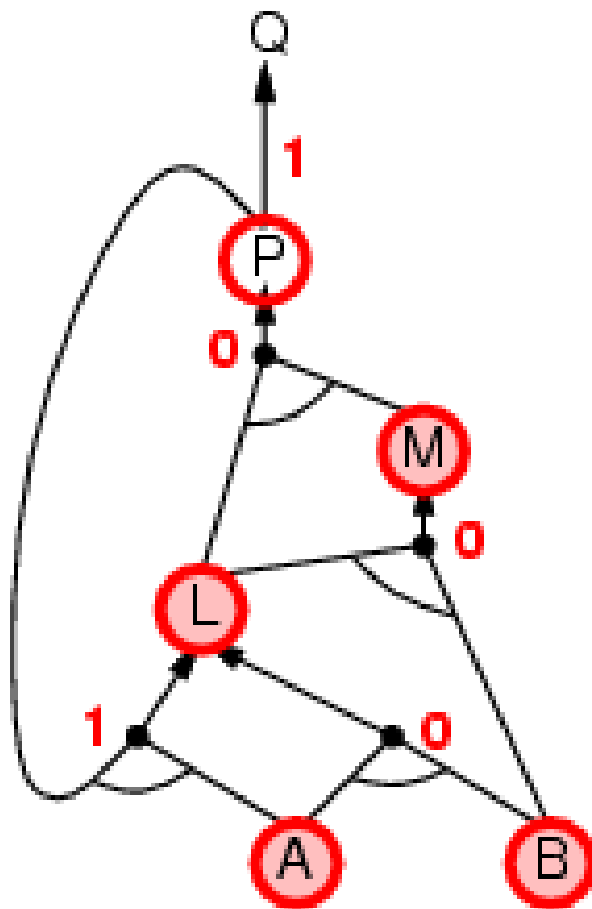
Пример за верижење нанапред

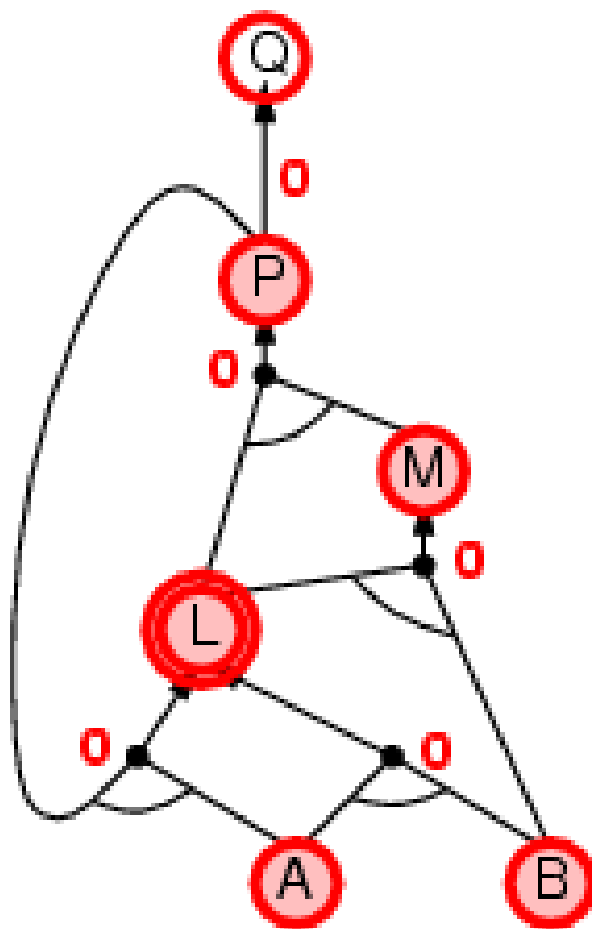
Пример за верижење нанапред

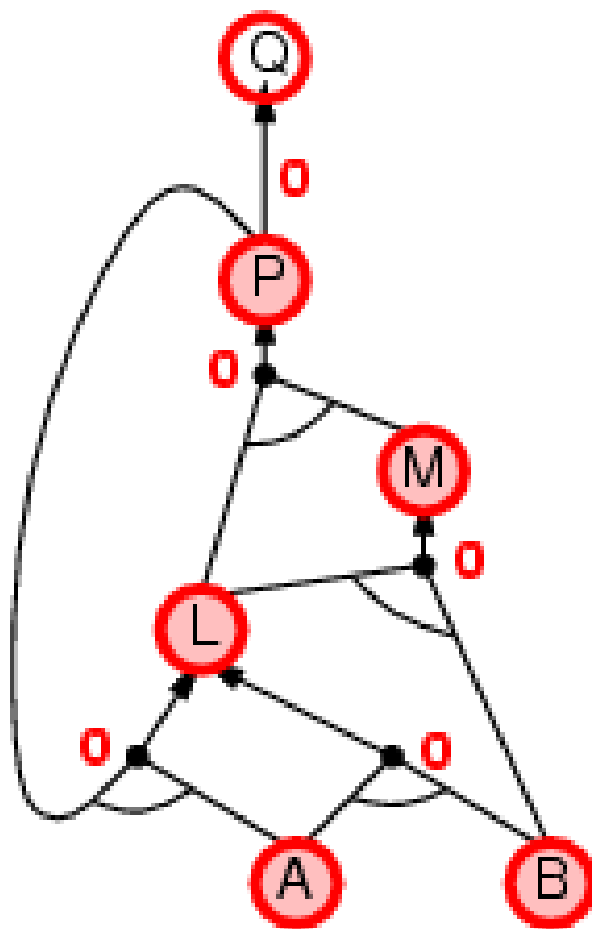
Пример за верижење нанапред

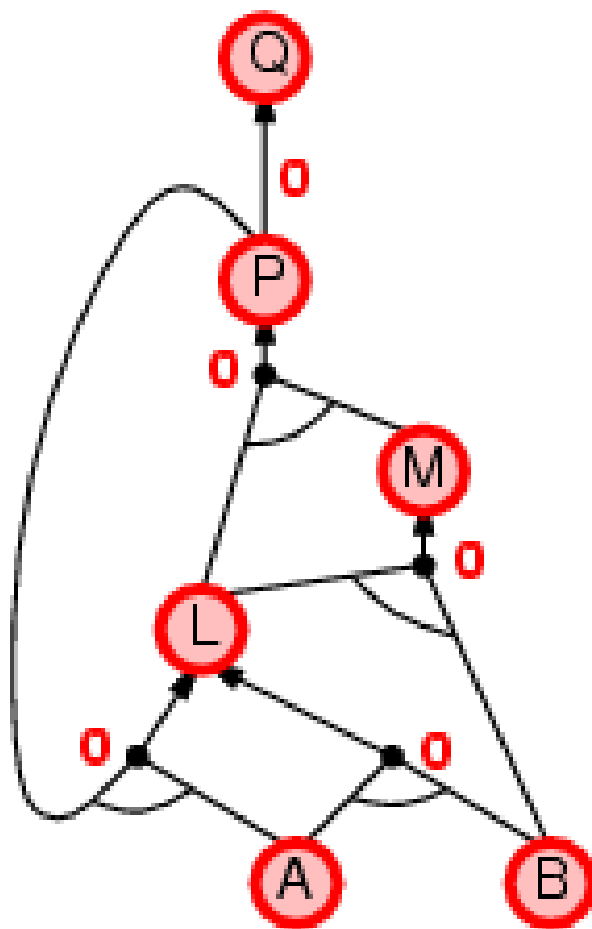
Пример за верижење нанапред

Пример за верижење нанапред

Пример за верижење нанапред

Верижење наназад

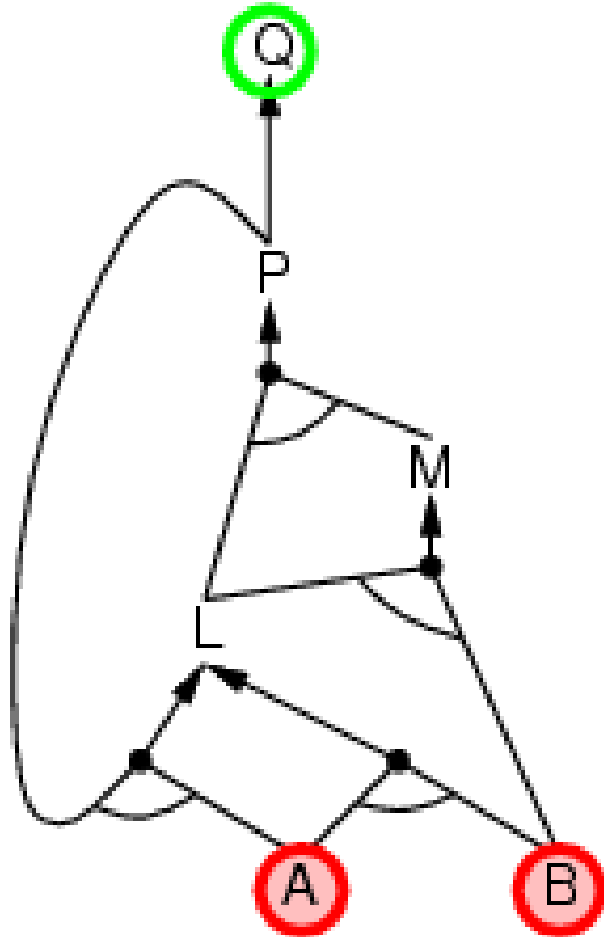
- Воспоставување верига од литерали и дисјункција на литерали од кои најмногу една е позитивна.
- Се стреми кон докажување на целите што резултираат со одреден настан (goal directed reasoning)
- Знаењето се прикажува со И/ИЛИ дрва

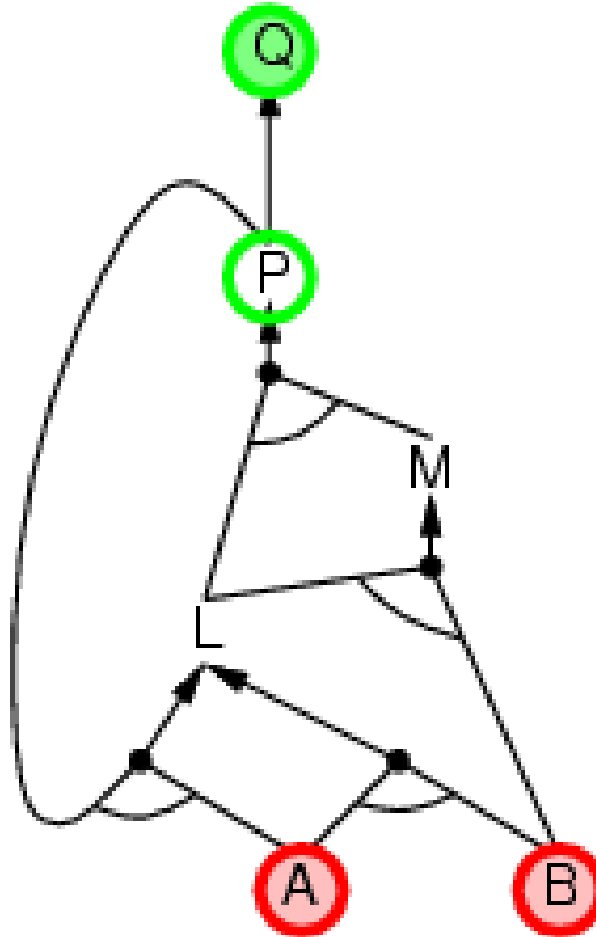
Суштина на верижењето наназад

- Да се одговори на прашањето дали е точна целта.
- Стратегија: да се докаже целта, поаѓајќи од последиците кон причините
- Постои правило: Ако потцел, тогаш цел
- Ако во низата се најде факт кој ја потврдува потцелта, тогаш целта е исполнета.

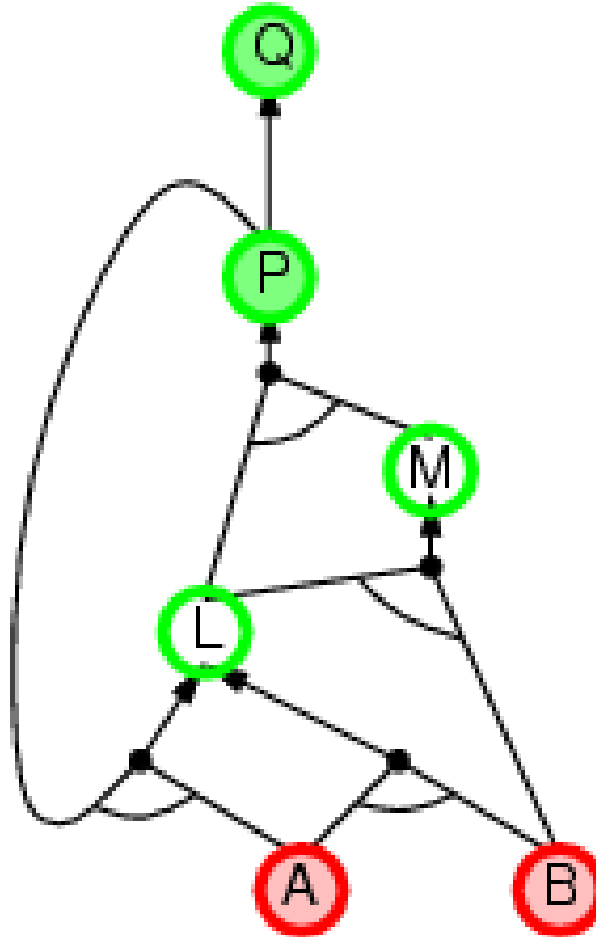
Пример за верижење наназад

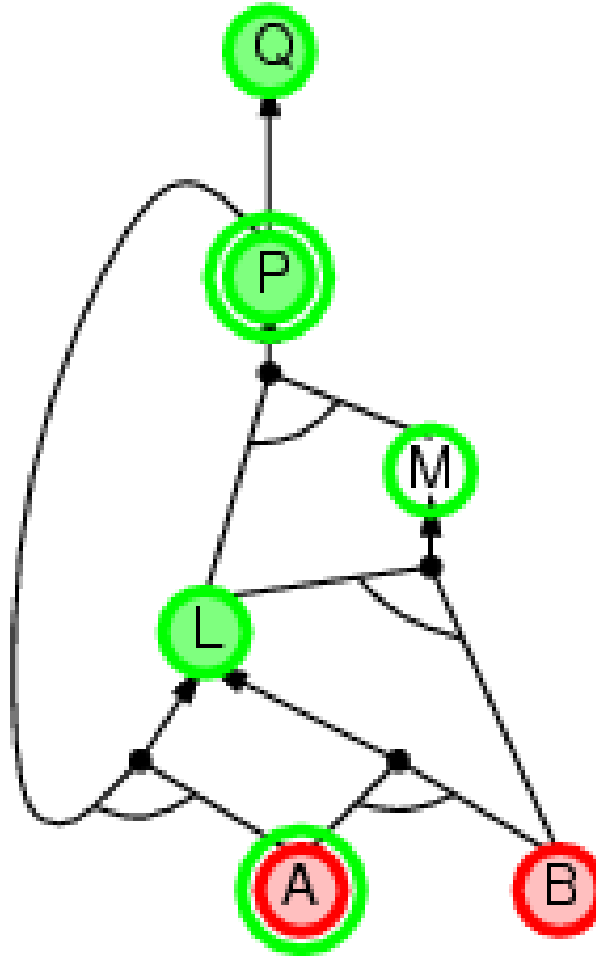
Пример за верижење наназад

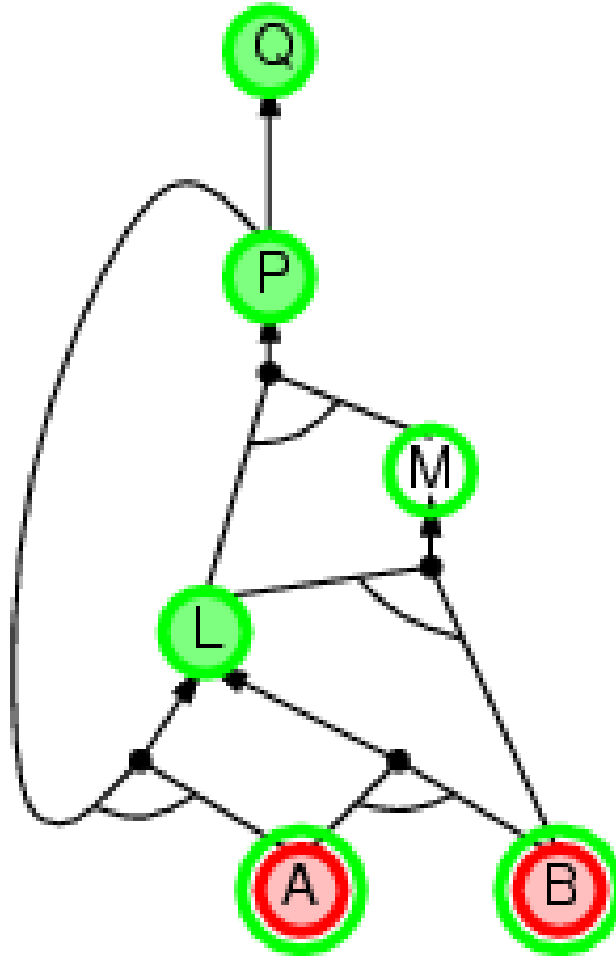
Пример за верижење наназад

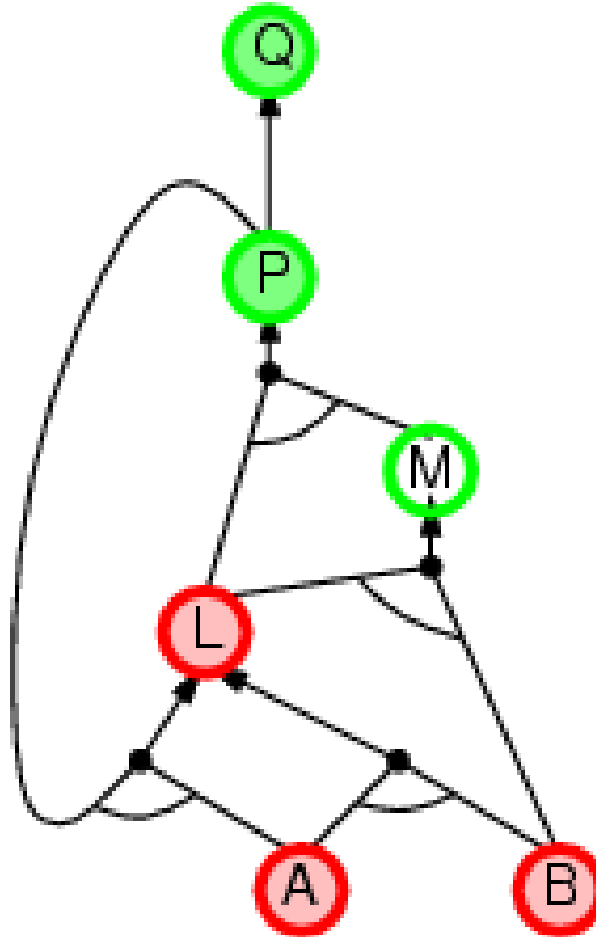
Пример за верижење наназад

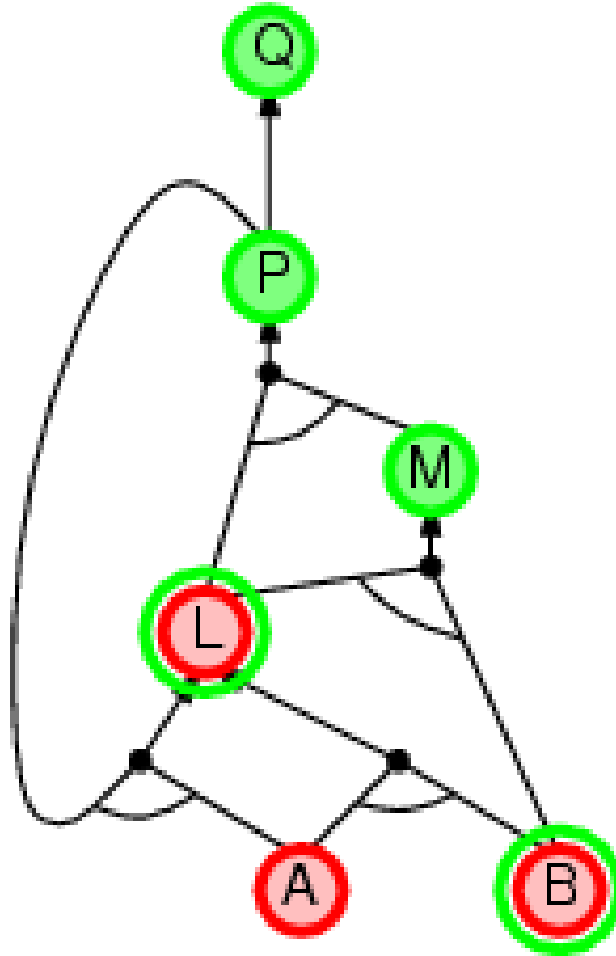
Пример за верижење наназад

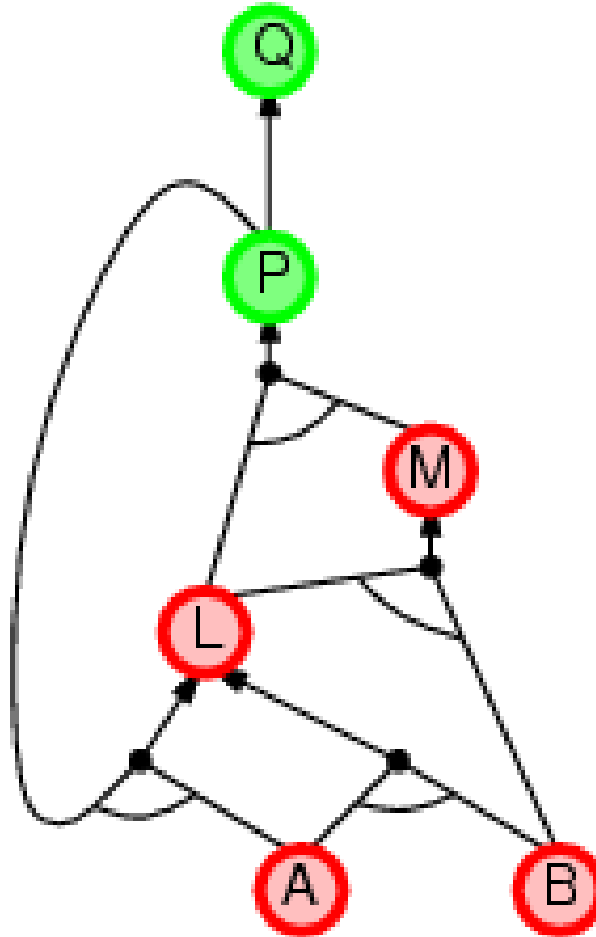
Пример за верижење наназад

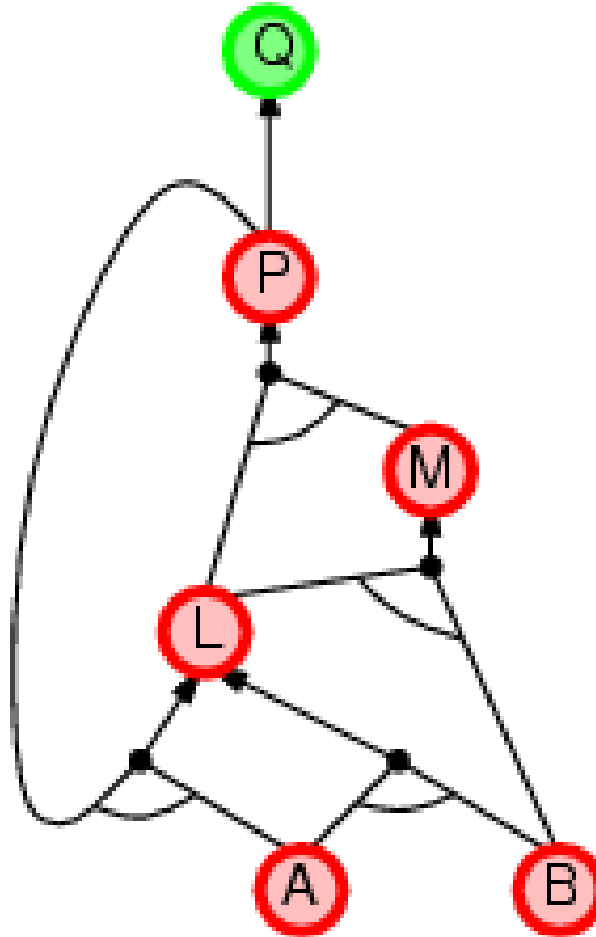
Пример за верижење наназад

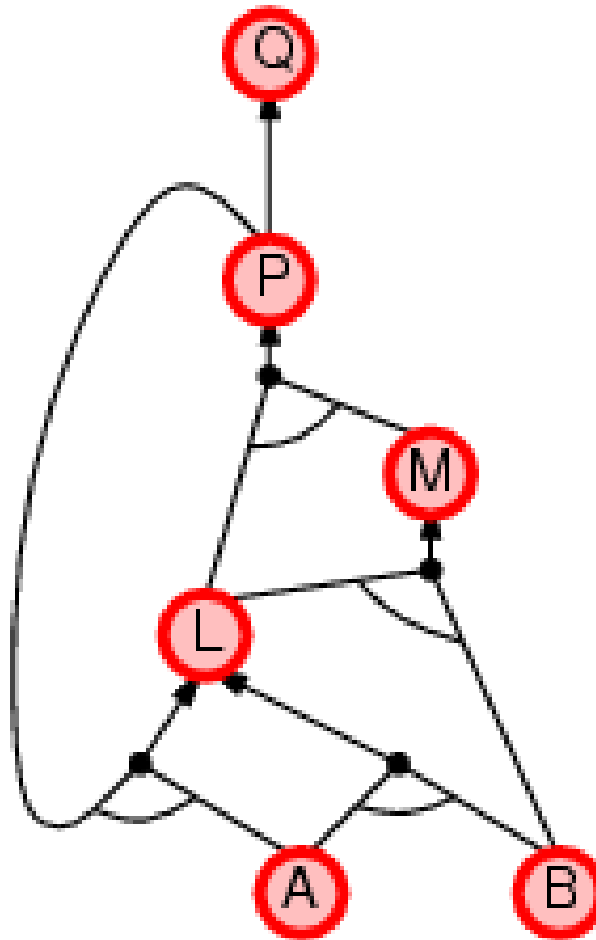
Пример за верижење наназад

Пример за верижење наназад

Пример за верижење наназад

Резолуција

- Кон множеството изрази да се додаде спротивниот факт од фактот што треба да се докаже
- Цел: да се елиминираат исказите сè додека не се дојде до противречност
- Ако се дојде до противречност значи дека спротивниот факт не може да биде точен, односно значи дека самиот факт е точен
- Се постигнува полесно ако сите искази се преведат во КНФ (конјунктивна нормална форма)

Што е КНФ (CNF)?

- КНФ = конјунктивна нормална форма
(CNF: conjunctive normal form)
- CNF е конјункција на литерали:
  - $(A \vee \neg B) \wedge (B \vee \neg C \vee \neg D)$
- Потсетување:
  - Дисјунктивна нормална форма
(DNF: disjunctive normal form)
  - DNF е дисјункција на литерали:
    - $(A \wedge \neg B) \vee (B \wedge \neg C \wedge \neg D)$

Како се доаѓа до КНФ (CNF)?

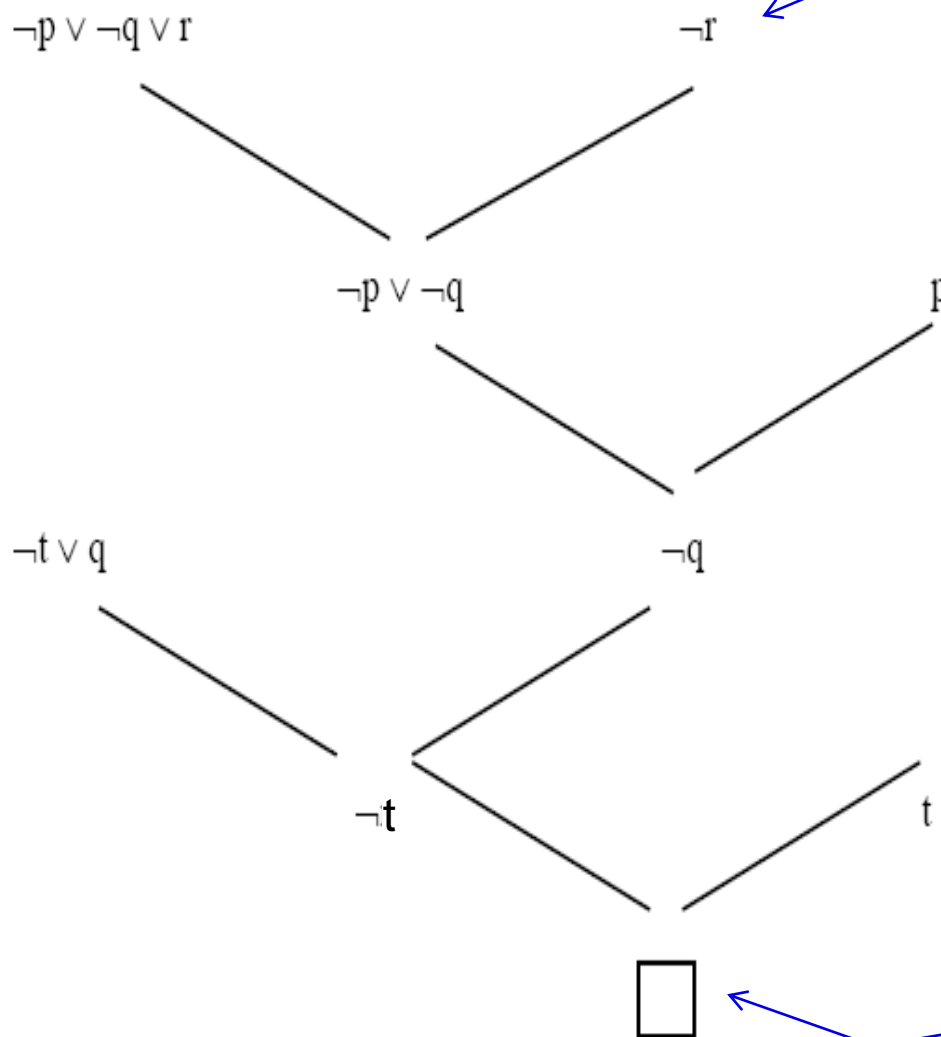
1. Елиминирај ја еквиваленцијата $p \Leftrightarrow q$,
заменувајќи ја со конјункција од
импликации $(p \Rightarrow q) \wedge (q \Rightarrow p)$.
2. Елиминирај ја импликацијата $p \Rightarrow q$,
заменувајќи ја со $\neg p \vee q$.
3. Извлечи ја негацијата $\neg$ што е можно
понанапред користејќи ги законите на
Де Морган и двојната негација.
4. Примени го дистрибутивниот закон.

Пример 1: Дали е точно r ?

аксиоми	условни форми
p	p
$(p \wedge q) \Rightarrow r$	$\neg p \vee \neg q \vee r$
$(s \vee t) \Rightarrow q$	$\neg s \vee q$
$t \Rightarrow q$	$\neg t \vee q$
t	t

Одделување на делот од дрвото кое го дава одговорот

Пробуваме да
додаме негација
од r во базата на
знаење

На крај добиваме
празен став
(противречност),
па заклучуваме
дека r е точно

Резиме за расудувањата

	ОД	И ОД	ЗАКЛУЧИ
Верижење напред	p	$(\text{or } (\text{not } p) \ q)$	q
Верижење назад	$(\text{not } q)$	$(\text{or } q \ (\text{not } p))$	$(\text{not } p)$
Резолуција	$(\text{not } m)$	$(\text{or } m \ n)$	n

операторите се дадени во т.н. prefix нотација која се користи во LISP
(or m n) значи “m ИЛИ n”

Прашања?

Ограничувања на исказното сметање

- Атомите немаат внатрешна структура.
- Не може да се употребуваат променливи
- Со тоа, обемот на светот е ограничен
- Не е во состојба да ги воспостави општите релации меѓу објектите
- Не може да ги прикаже односите кои се менуваат во просторот и времето

Предикатно сметање

- Компромисно решение за дел од недостатоците на исказното сметање
- Логика од прв ред (first-order logic или first-order predicate calculus)
- Се однесува на објекти (objects) кои исполнуваат одредени услови (propositions)
- Користи симболи кои претставуваат компоненти, терми и дсф-и.

Предикатното сметање е јазик за претставување на знаењето

■ Синтакса:

- ☐ Компоненти
- ☐ Терми
- ☐ Добро создадени формули (дсф)

■ Семантика:

- ☐ Светови
- ☐ Интерпретации
- ☐ Модели

■ Квантификатори

Компоненти

- Множество **објекти**: Петре, Птици, Луѓе, Равенки
- Множество **функции** со различна “кратност” или “арност”*: сопственик Na^2 , растојание Меѓу^2
- Множество **релации** (или предикати): Родител Na^3 , Почеток Na^1 , Еднаков Na^2
- Исказните сврзници $\wedge$, $\vee$, $\neg$, и $\Rightarrow$, како и заградите и запирката

* под “арност” се подразбира на колку објекти се однесува функцијата или релацијата. На пример, негацијата е унарна, растојанието и татковството бинарни, родителството тернарно ....

на македонски: еднократна, двократна, трократна, ..., па оттука “кратност”

Конвенции 1

- Според Russel и Norvig:
  - објектите се именките или подметите
  - релации се глаголите или прироците
  - функциите се релациите кои за дадена влезна вредност добиваат само една вредност

Конвенции 2

- Според Nilsson, трите компоненти се именуваат како константи. Тој сугерира:
  - имињата на објектните константи да започнуваат со голема буква или со цифра
  - имињата на релациските константи да започнуваат со мала буква, а кратноста да се наведе како степен
  - имињата на функциските константи да започнуваат со голема буква, а кратноста да се наведе како степен

Терми

- Објектот (објектната константа) е терм
- Терми се логичките изрази кои се однесуваат на некој објект.
- Тоа значи дека еден комплексен терм се добива како n -кратна (n -арна) функција во која по името во загради се наведуваат сите терми кои се нејзини аргументи.
- Термот без променливи се вика основен терм (ground term)
- Пр. СинНа(Чарлс, Елизабета),
ИмаРодители(Хари, Чарлс, Дијана)

Добро создадени формули (дсф)

- Атоми: релациска константа по која во загради следуваат термите одделени со запирка
- Исказни дсф-и: секој израз добиен на начинот на кој се добиваат дсф-ите во исказното сметање

Светови

- Светот има бесконечен број објекти, наречени единици (individuals)
- Бројот на функциите над објектите е неограничен
- Бројот на релациите над единиците е неограничен

Интерпретација

- Интерпретација е начинот на кој или како:
  - објектните константи се пресликуваат во објектите од светот
  - релациските константи (предикатите) се пресликуваат во релациите од светот
  - функциските симболи се пресликуваат во функциите од светот

- Пример: Што значи $\forall x \exists y \text{ Saka}(x,y)$?
  1. “Секој сака некого.”
  2. “Секој е сакан од некого.” би било $\forall y \exists x \text{ Saka}(x,y)$.

Квантификатори

- Универзален квантификатор $\forall$
  - Сите птици летаат
  - $\forall x \text{ Ptica}(x) \Rightarrow \text{Leta}(x)$
- Егзистенцијален квантификатор $\exists$
  - Кралицата има круна на главата
  - $\exists x \text{ Kruna}(x) \wedge \text{NaGlava}(x, \text{Kralica})$
- Вгнездени квантификатори
  - Секој сака некого.
  - $\forall x \exists y \text{ Saka}(x, y)$

Не заборавете:

- Ако постои барем една замена за x за која $Q(x)$ има вредност T , тогаш $\exists x Q(x)$ има вредност T
- $\forall x P(x) \Leftrightarrow \forall y P(y)$

Законите на Де Морган:

- $\neg(\forall x P(x)) \Leftrightarrow \exists x \neg P(x)$
- $\neg(\exists x Q(x)) \Leftrightarrow \forall x \neg Q(x)$
- $\forall x P(x) \Leftrightarrow \neg(\exists x \neg P(x))$
- $\exists x Q(x) \Leftrightarrow \neg(\forall x \neg Q(x))$

Важат и овие својства:

- Редоследот на ист квантификатор не е важен:
- $\forall x \forall y$ е исто што и $\forall y \forall x$
- $\exists x \exists y$ е исто што и $\exists y \exists x$
- Ама редоследот на различните квантификатори е важен
- Пример:
- $\exists x \forall y \text{ Saka}(x,y)$ Постои некој што ги сака сите.
- $\forall y \exists x \text{ Saka}(x,y)$ Секој има некој што го сака.

Кој одговор е точен?

Сите виолинисти се музикални.

- Одговор 1:

$$\forall x \text{ Violinist}(x) \wedge \text{Muzikalni}(x)$$

- Одговор 2:

$$\forall x \text{ Violinist}(x) \Rightarrow \text{Muzikalni}(x)$$

- Одговорот 1 значи:

Сите се виолинисти и се музикални.

Кој одговор е точен?

Постои математичар кој е музикален.

- Одговор 1:

$$\exists x \text{ Mathematicar}(x) \wedge \text{Muzikalni}(x)$$

- Одговор 2:

$$\exists x \text{ Mathematicar}(x) \Rightarrow \text{Muzikalni}(x)$$

- Одговорот 2 ќе важи за било кој музикален, независно од тоа дали е математичар или не.

Значи, запомнете:

- По правило:
- **единствениот** сврзник со универзалниот квантификатор $\forall$ е импликацијата $\Rightarrow$
- **единствениот** сврзник со егзистенцијалниот квантификатор $\exists$ е конјункцијата $\wedge$

- Вообичаени грешки се:
- со универзалниот квантификатор $\forall$ да се користи конјункцијата $\wedge$
- со егзистенцијалниот квантификатор $\exists$ да се користи импликацијата $\Rightarrow$

Обидете се да ги преведете речениците:

1. Не постои немузикален музичар.
2. Барем еден виолинист е немузикален.
3. Сите пингвини се немузикални.

при што во вашата база не постои предикат за немузикален, туку постои само предикатот музикален.

Еднаквост на термите

- $term_1 = term_2$ се еднакви во некоја интерпретација на светот ако $term_1$ и $term_2$ се однесуваат на ист објект
- На пример:

BratSestra изразено преку Roditel:

$$\forall x, y \text{ BratSestra}(x, y) \Leftrightarrow$$

$$[\neg(x = y) \wedge \exists m, t \neg(m = t) \wedge \text{Roditel}(m, x) \wedge \text{Roditel}(t, x) \wedge \text{Roditel}(m, y) \wedge \text{Roditel}(t, y)]$$

или во превод: секои двајца x и y , такви што $x \neq y$, имаат барем една заедничка мајка m и барем еден заеднички татко t и притоа, $m \neq t$.

СЛИЧНОСТИ

■ И Sestri се BratSestra:

$$\forall x,y \text{ Sestri}(x,y) \Leftrightarrow \text{BratSestra}(x,y) \wedge \text{Zensko}(x) \wedge \text{Zensko}(y)$$

Во овој случај, Sestri го повлекува BratSestra!

■ Мајката е женскиот родител:

$$\forall m,c \text{ Majka}(c) = m \Leftrightarrow (\text{Zensko}(m) \wedge \text{Roditel}(m,c))$$

■ BratSestra е симетрично:

$$\forall x,y \text{ BratSestra}(x,y) \Leftrightarrow \text{BratSestra}(y,x)$$

■ Симетрично е и Sestri

$$\forall x,y \text{ Sestri}(x,y) \Leftrightarrow \text{Sestri}(y,x)$$

Како да се расудува во предикатното сметање?

- Користејќи ги истите расудувања како и во исказното сметање
- Предуслов за резолуцијата:
  - Унификација
  - Сколемизација (метода измислена од Thoralf Skolem)

Што е целта на унификацијата?

- Унификацијата ги заменува променливите:
  - ☐ со конкретни дозволени вредности или
  - ☐ со други недоделени променливи и ги споредува

Унификација

- Унификацијата е процес во кој се бара најсоодветната замена со која два логички изрази стануваат еднакви.
- $\text{Unify}(\alpha, \beta) = \theta$ ако $\alpha\theta = \beta\theta$, т.е.
ако две реченици имаат нешто што ги обединува (унифицира, *unify*), тогаш тоа нешто е обединувач (*unifier*).
- Ако унификацијата како резултат даде повеќе обединувачи, тогаш се бара најопштиот MGU
Most General Unifier

Алгоритамот за унификација според Расел и Норвиг

```
function UNIFY( $x, y, \theta$ ) returns a substitution to make  $x$  and  $y$  identical
inputs:  $x$ , a variable, constant, list, or compound
          $y$ , a variable, constant, list, or compound
          $\theta$ , the substitution built up so far

if  $\theta = \text{failure}$  then return failure
else if  $x = y$  then return  $\theta$ 
else if VARIABLE?( $x$ ) then return UNIFY-VAR( $x, y, \theta$ )
else if VARIABLE?( $y$ ) then return UNIFY-VAR( $y, x, \theta$ )
else if COMPOUND?( $x$ ) and COMPOUND?( $y$ ) then
    return UNIFY(ARGS[ $x$ ], ARGS[ $y$ ], UNIFY(OP[ $x$ ], OP[ $y$ ],  $\theta$ ))
else if LIST?( $x$ ) and LIST?( $y$ ) then
    return UNIFY(REST[ $x$ ], REST[ $y$ ], UNIFY(FIRST[ $x$ ], FIRST[ $y$ ],  $\theta$ ))
else return failure
```

Унификација на променливите според Расел и Норвиг

```
function UNIFY-VAR( $var, x, \theta$ ) returns a substitution
  inputs:  $var$ , a variable
           $x$ , any expression
           $\theta$ , the substitution built up so far

  if  $\{var/val\} \in \theta$  then return UNIFY( $val, x, \theta$ )
  else if  $\{x/val\} \in \theta$  then return UNIFY( $var, val, \theta$ )
  else if OCCUR-CHECK?( $var, x$ ) then return failure
  else return add  $\{var/x\}$  to  $\theta$ 
```


Резиме за унификацијата

- Унификацијата на два изрази се стреми да најде такви замени со кои двата литерала ќе станат еднакви.
- Таа прво тргнува од претпоставката дека множеството θ е празно, а потоа се вршат замените се додека не ги исцрпат сите литерали во двата изрази.
- Најопштиот унификатор е оној унификатор кој ги опфаќа сите унификатори на двата изрази.
- Променлива не може да се замени со терм кој ја користи точно таа променлива (на пр. $x/f(x)$).

Секојдневни примери

1. $\text{Roditeli}(x, \text{tatko}(x), \text{majka}(\text{Petre}))$
2. $\text{Roditeli}(\text{Petre}, \text{tatko}(\text{Petre}), y)$
3. $\text{Roditeli}(\text{Petre}, \text{tatko}(y), z)$
4. $\text{Roditeli}(\text{Ivana}, \text{tatko}(y), z)$

1. и 2.

$$\Theta = \{x/\text{Petre}, y/\text{majka}(\text{Petre})\}$$

1. и 3.

$$\Theta = \{x/\text{Petre}, y/\text{Petre}, z/\text{majka}(\text{Petre})\}$$

1. и 4.

$$\Theta = \emptyset$$

Обопштен модус поненс (Generalized Modus Ponens GMP)

Од

$$p_1', p_2', \dots, p_n', (p_1 \wedge p_2 \wedge \dots \wedge p_n \Rightarrow q)$$

при што (за секое i) важи дека: $p_i' \theta = p_i \theta$

следува: $q \theta$

CNF за предикатното сметање

1. Елиминирање на импликациите
2. Извлекување на негациите што е можно понапред
3. Стандардизирање на променливите, т.е. преименување на сите едноимени променливи со нови
4. Сколемизација
5. Исфрлување на универзалните квантификатори
6. Дистрибуција на дисјункциите и конјункциите

Што е целта на сколемизацијата?

- Сколемизацијата ги заменува сите егзистенцијални квантификатори со константи или со универзално квантифицирани функции
- На таков начин, предикатното сметање во спрега со унификацијата се сведува на исказното сметање.

Како се врши сколемизацијата?

- Секој терм кој е егзистенцијално квантифициран се заменува со именувана функција која зависи од постоечките терми.
- На пример,

$$\forall x [\exists y \text{ Animal}(y) \wedge \neg \text{Loves}(x,y)] \vee [\exists z \text{ Loves}(z,x)]$$

станува

$$\forall x [\text{Animal}(F(x)) \wedge \neg \text{Loves}(x,F(x))] \vee \text{Loves}(G(x),x)$$

Важна забелешка

- Внимавајте многу на негациите, затоа што тие го менуваат опсегот на квантификаторите !!!

Расудувањето на дело

ФАКТИ:

- Сите птици се животни.
- Сите животни јадат.
- Некои птици летаат.
- Некои птици се малечки.
- Канаринците се птици.
- Коки е канаринец.

ДА СЕ ОДРЕДИ ВИСТИНИТОСТА НА:

- Канаринците летаат.
- Канаринците се животни.
- Коки е птица.
- Коки лета.
- Коки е животно.
- Коки е малечок.

Превод од македонски во јазикот на логиката од прв ред

1. $\forall x \text{ Птица}(x) \Rightarrow \text{Животно}(x)$
2. $\forall x \text{ Животно}(x) \Rightarrow \text{Јаде}(x)$
3. $\exists x \text{ Птица}(x) \wedge \text{Лета}(x)$
4. $\exists x \text{ Птица}(x) \wedge \text{Мало}(x)$
5. $\forall x \text{ Канаринец}(x) \Rightarrow \text{Птица}(x)$
6. $\text{Канаринец}(\text{Коки})$

Замена на егзистенцијалните квантификатори со функции

1. $\forall x \text{ Птица}(x) \Rightarrow \text{Животно}(x)$
2. $\forall x \text{ Животно}(x) \Rightarrow \text{Јаде}(x)$
3. $\text{Птица}(\text{Летачи}(x)) \wedge \text{Лета}(\text{Летачи}(x))$
4. $\text{Птица}(\text{Малечки}(x)) \wedge \text{Мало}(\text{Малечки}(x))$
5. $\forall x \text{ Канаринец}(x) \Rightarrow \text{Птица}(x)$
6. $\text{Канаринец}(\text{Коки})$

Верижење наанапред

“Коки е животно.”

- Канаринец(Коки)
од $\forall x \text{ Канаринец}(x) \Rightarrow \text{Птица}(x)$, $x/\text{Коки}$,
значи резултатот е: $\text{Птица}(\text{Коки})$
- Птица(Коки)
од $\forall x \text{ Птица}(x) \Rightarrow \text{Животно}(x)$, $x/\text{Коки}$
- Животно(Коки)   Т

Расудувањето во врска со точноста на Коки е животно е пребарување

Верижење нанапред “Коки лета.”

- Канаринец(Коки)
од $\forall x \text{ Канаринец}(x) \Rightarrow \text{Птица}(x), x/\text{Коки}$
- Птица(Коки)
- $\exists x \text{ Птица}(x) \wedge \text{Лета}(x)$ преминува во:
 $\text{Птица}(\text{Летачи}(x)) \wedge \text{Лета}(\text{Летачи}(x))$
но, променлива **не може** да се замени со
терм кој ја користи точно таа променлива,
значи дека не важи замената
 $\text{Коки}/\text{Летачи}(\text{Коки})!$
- Заклучок: Постојната база на знаење **не
може да одлучи** дали Коки лета.

Верижење наназад “Коки е ЖИВОТНО.”

- G: Животно(Коки)
од Птица(x) $\Rightarrow$ Животно(x), x /Коки,
се генерира потцелта:
- G1: Птица(Коки)
од Канаринец(x) $\Rightarrow$ Птица(x), x /Коки,
се генерира следната потцел:
- G2: Канаринец(Коки)
- Оваа потцел постои во базата, значи Животно(Коки) е вистина.

Сколемизација (1)

1. $\neg \text{Птица}(x_1) \vee \text{Животно}(x_1)$
2. $\neg \text{Животно}(x_2) \vee \text{Јаде}(x_2)$
3. $\text{Птица}(\text{Летачи}(x_3)) \wedge \text{Лета}(\text{Летачи}(x_3))$
4. $\text{Птица}(\text{Малечки}(x_4)) \wedge$
 $\text{Мало}(\text{Малечки}(x_4))$
5. $\neg \text{Канаринец}(x_5) \vee \text{Птица}(x_5)$
6. $\text{Канаринец}(\text{Коки})$

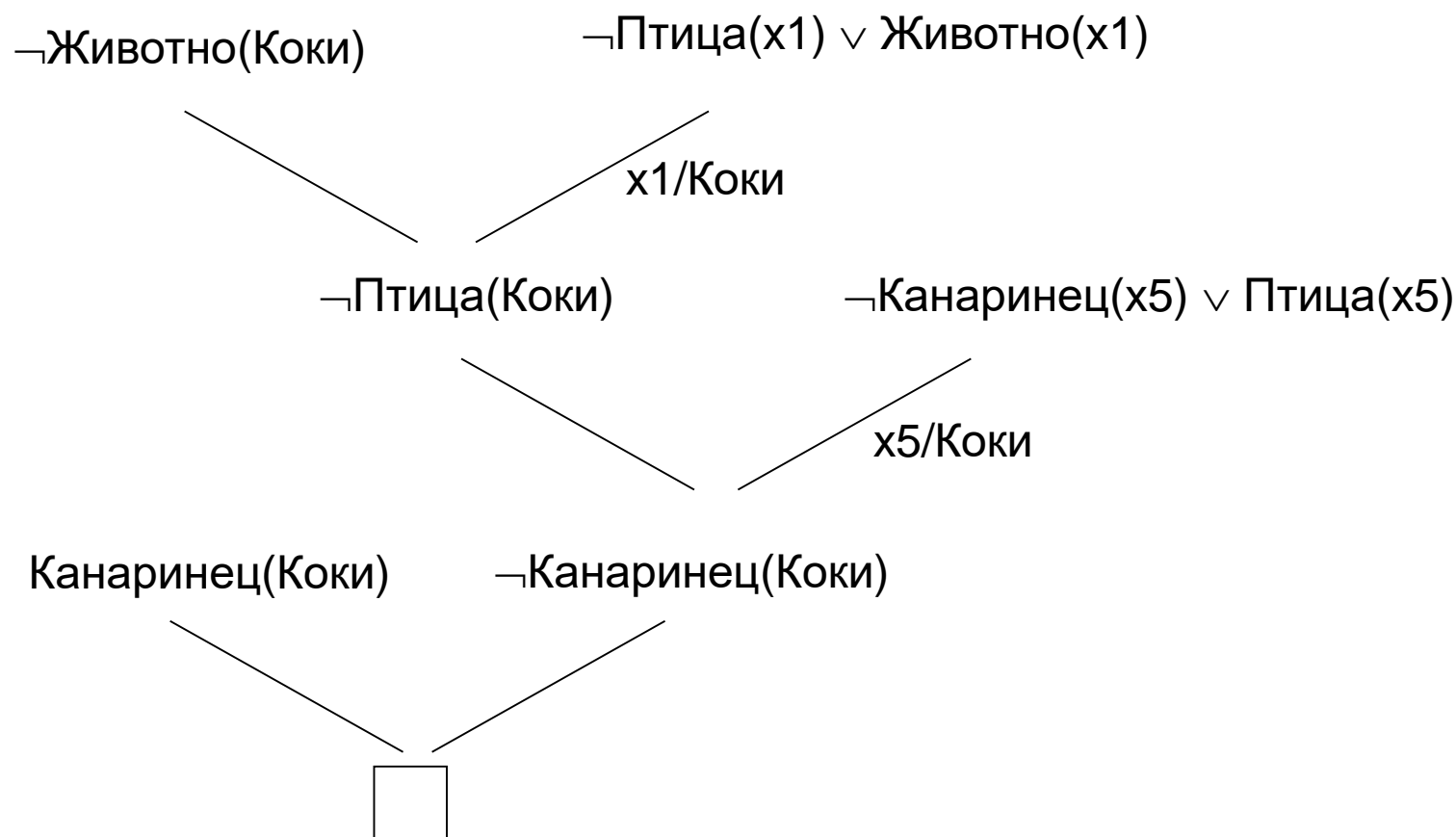

Сколемизација (2)

1. $\neg \text{Птица}(x_1) \vee \text{Животно}(x_1)$
2. $\neg \text{Животно}(x_2) \vee \text{Јаде}(x_2)$
3. $\text{Птица}(\text{Летачи}(x_3))$
4. $\text{Лета}(\text{Летачи}(x_3))$
5. $\text{Птица}(\text{Малечки}(x_4))$
6. $\text{Мало}(\text{Малечки}(x_4))$
7. $\neg \text{Канаринец}(x_5) \vee \text{Птица}(x_5)$
8. $\text{Канаринец}(\text{Коки})$

Резолуција за “Коки е животно.”

- Претпоставка: Коки не е животно.

Примена кај едноставен агент базиран врз логика

```
function KB-AGENT(percept) returns an action  
  static: KB, a knowledge base  
         t, a counter, initially 0, indicating time  
  
  TELL(KB, MAKE-PERCEPT-SENTENCE(percept, t))  
  action ← ASK(KB, MAKE-ACTION-QUERY(t))  
  TELL(KB, MAKE-ACTION-SENTENCE(action, t))  
  t ← t + 1  
  return action
```

- Агентот мора да биде способен да:
  - Претставува состојби, акции итн.
  - Вклучува нови перцепти во својата претстава за светот
  - Да ја ажурира внатрешната претстава за светот
  - Донесува заклучоци за некои скриени својства на светот
  - Донесува заклучоци за соодветните акции

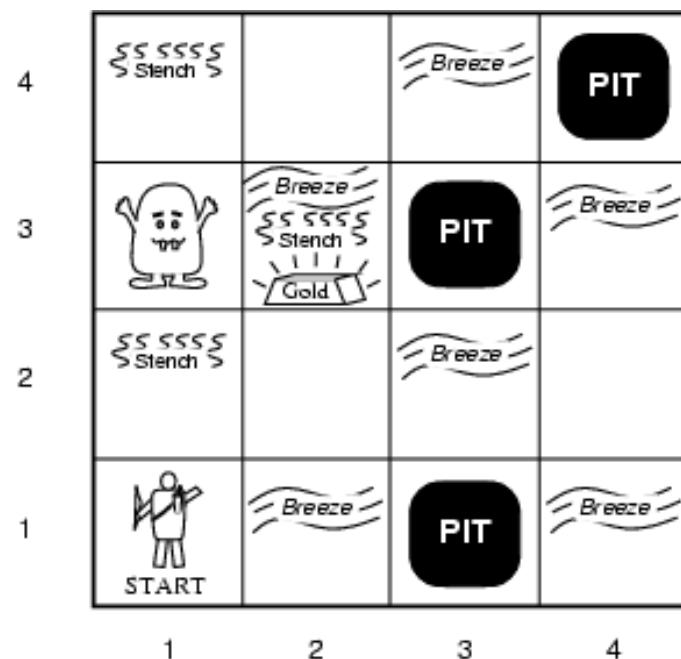
Опис преку PEAS на светот на апото (Wumpus World)

Мерки за изведбата (Performance measure)

- ☐ злато+1000, смрт -1000
- ☐ -1 за секој чекор, -10 ако се употреби стрелата

Околина (Environment)

- ☐ Поле соседно до апото е смрдливо
- ☐ Поле соседно до дупка (pit) е ветровито
- ☐ Златото сјае само во истото поле
- ☐ Со стрела може да се убие апото само ако си свртен кон него (стрелата продолжува сè до сид)
- ☐ Имаш само една стрела
- ☐ Златото може да се земе само ако си во истото поле
- ☐ Златото може да го оставиш само во истото поле

Актуатори (Actuators):

Сврти лево, Сврти десно, Оди напред, Земи, Пушти, Стрелај

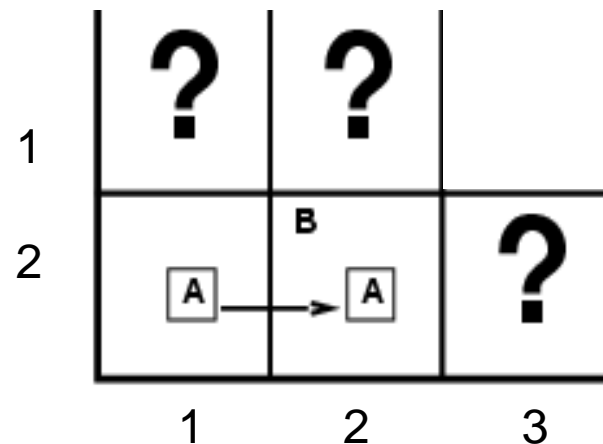
Сензори (Sensors):

Смрдеа (Stench), Ветре (Breeze), Сјај (Glitter), Судар (Bump), Врискање (Scream)

повеќе на
стр. 236 – 240
од книгата

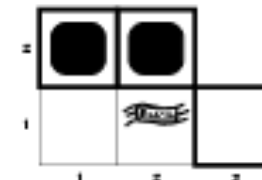
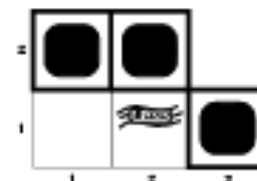
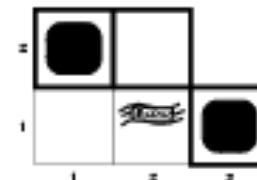
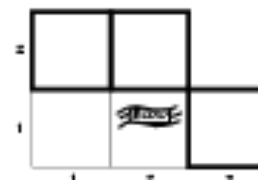
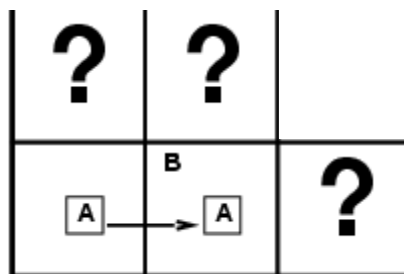
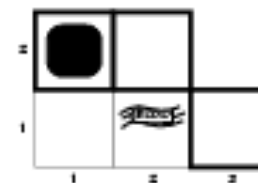
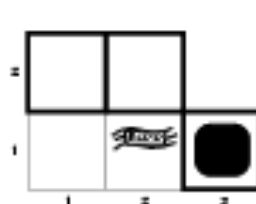
Повлекување во светот на апото (Entailment in the wumpus world)

- Да разгледаме можни модели на KB во еден упростен свет на играта каде што постојат само дупки (pits) и други некои ограничувања
- Ова е состојбата по откривањето дека нема ништо во $[1,1]$, па се придвижува на десно и потоа открива ветре (breeze) во $[2,1]$

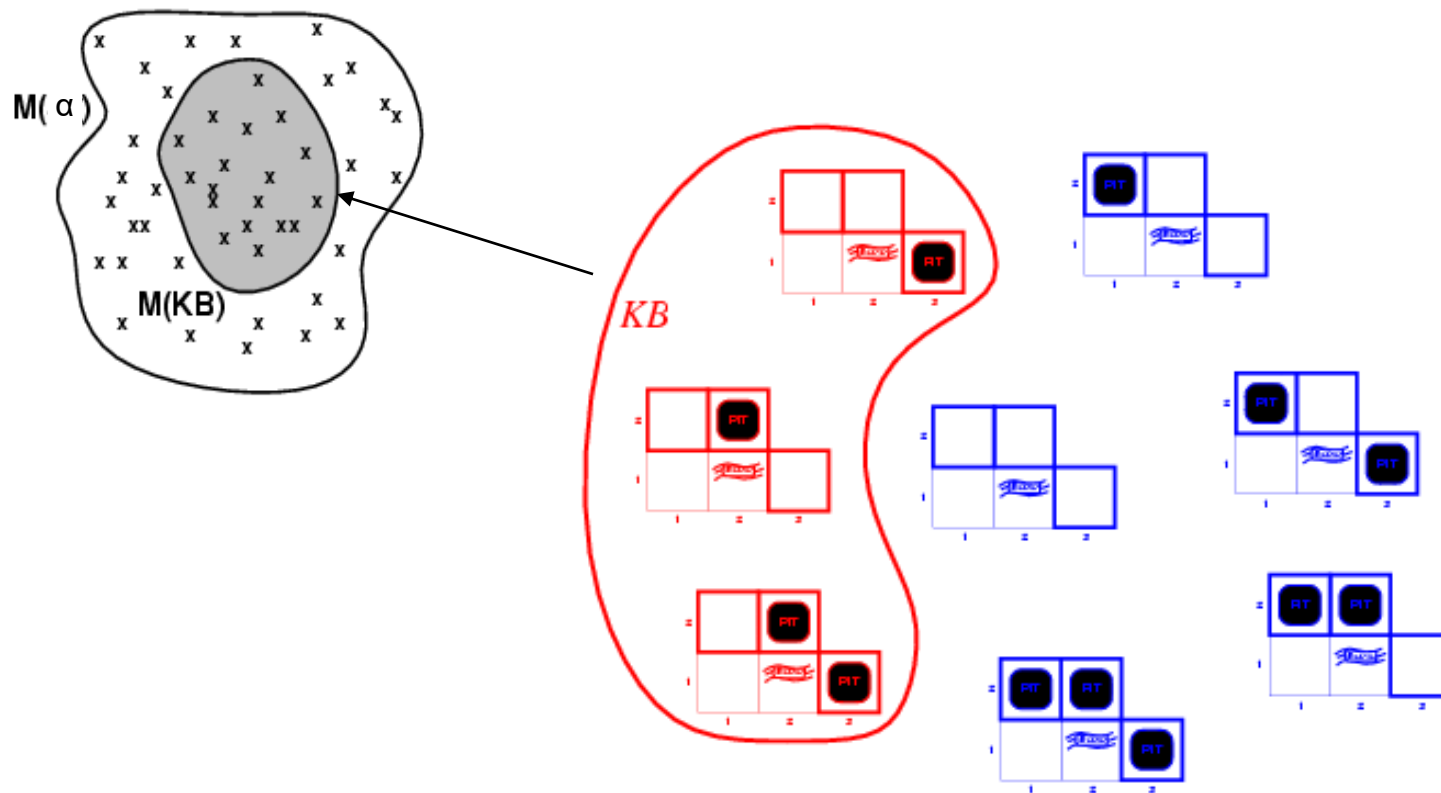

Модели на апото (Wumpus)

Сите можни модели во овој упростен свет на играта со апото.

Модели на апото (Wumpus)

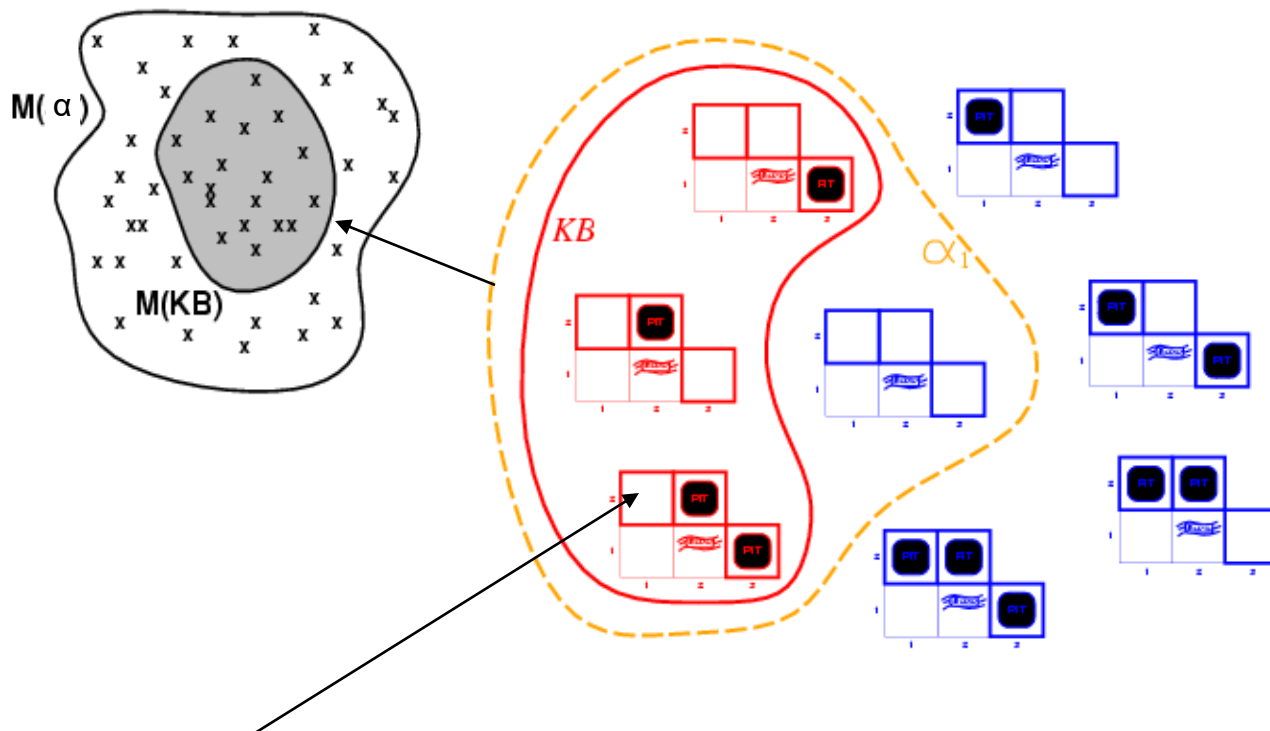

- KB = сите можни светови на апото (wumpus-worlds) кои се доследни (consistent) со набљудувањата и со “физиката” на светот на апото.

Донесување на заклучоци

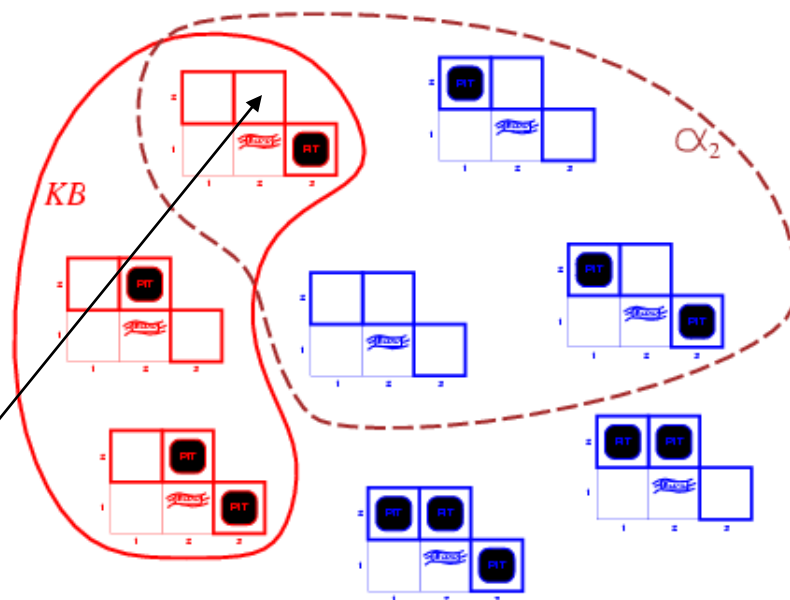
- Да разгледаме 2 можни заклучока за дадена KB
  - $\alpha_1 = "[1,2] \text{ е безбедно}"$
  - $\alpha_2 = "[2,2] \text{ е безбедно}"$
- Една можна постапка за донесување на заклучок
  - Почни од KB
  - Проверка на моделот
    - Провери дали KB $\models \alpha$ со тоа што ќе провериш дали во сите можни модели каде што KB е точно и α е исто така точно
- Коментари:
  - Проверката на модели ги набројува сите можни светови
    - Може да работи само на конечни домени, ќе има проблем со експоненцијалниот раст на можни модели

Модели на апото (Wumpus)

$\alpha_1 = "[1,2] \text{ е безбедно}]", KB \models \alpha_1$, докажано со проверка на моделот и може да се придружи на KB за во идните проверки

Модели на апото (Wumpus)

$\alpha_2 = "[2,2] \text{ е безбедно}, KB \neq \alpha_2$

- Постојат некои модели повлечени во KB каде α_2 е неточно.
- Па α_2 не може да се придружи на KB за во следните чекори на донесување заклучоци

Агенти со носење заклучоци во видео игра со апото (wumpus)

Дефинирање на агент во светот на апото со користење на предикатна логика:

$$\neg P_{1,1}$$

$$\neg W_{1,1}$$

$$B_{x,y} \Leftrightarrow (P_{x,y+1} \vee P_{x,y-1} \vee P_{x+1,y} \vee P_{x-1,y})$$

$$S_{x,y} \Leftrightarrow (W_{x,y+1} \vee W_{x,y-1} \vee W_{x+1,y} \vee W_{x-1,y})$$

$$W_{1,1} \vee W_{1,2} \vee \dots \vee W_{4,4}$$

$$\neg W_{1,1} \vee \neg W_{1,2}$$

$$\neg W_{1,1} \vee \neg W_{1,3}$$

...

$$L_{x,y} \wedge \textit{FacingRight} \wedge \textit{Forward} \Rightarrow L_{x+1,y}$$

...

$\Rightarrow$ 64 различни симболи за исказите, 155 предикатни искази

Примена на логичките агенти

- Успешно се применуваат кај експертни системи за:
  - Логичка проверка на софтвери за отстранување на грешки
  - Проектирање на сложени логички кола
  - Дијагностика

Користена литература

- Artificial Intelligence, A Modern Approach
3rd edition, Russel and Norvig

Прашања?